

הערכת אגו מסייע פסיכודרמטי: השפעת הכרות אישית מוקדמת עם תפקיד, יכולת משחק תפקידים, ואימון על טיב חילוף תפקידים

מאת: טלי ויזר, בוגרת תואר M.A, בית הספר לטיפול באמצעות אמנויות, הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה.
בהנחיית: ד"ר דני יניב, בית הספר לטיפול באמצעות אמנויות, הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה.

פסיכודרמה הינה שיטת טיפול קבוצתית המשתמשת בכלים מעולם התיאטרון בכדי להעלות "כאן ועכשיו" סצנות משמעותיות מחיי המשתתפים. חילוף תפקידים הינה טכניקה מרכזית בפסיכודרמה בה משחק ה"פרוטגוניסט" תפקיד שאיננו שלו (למשל, אדם אחר מחייו, נעדר) ו"אגו מסייע" – שחקן שנבחר מהקבוצה – מבצע בתורו תפקיד זה עבור הפרוטגוניסט. מחקר זה מתמקד באגו המסייע במטרה לבדוק ולהבין טוב יותר מהיכן הוא שואב את השראתו לביצוע התפקיד.

במחקר שלוש שאלות מחקריות. האחת, האם ובאיזו מידה מושפע טיב חילוף תפקידים של אגו-מסייע ממידת היכרותו המוקדמת עם התפקיד שקיבל לבצע? השנייה, האם קיים מתאם בין יכולת משחק תפקידים של האגו המסייע לבין טיב חילוף תפקידים? השלישית, האם אימון בחילוף תפקידים תורם לשיפור היכולת לחילוף תפקידים? שלוש שאלות המחקר הוערכו באמצעות 'שאלון חילוף-תפקידים' אשר פותח במיוחד לעבודה זו ויועד להעריך את טיב החילוף.

לצורך כך, גויסו 33 סטודנטים לעבודה סוציאלית, אשר השתתפו בתכנית למידה ואימון שבועית בטכניקת חילוף תפקידים למשך 12 מפגשים.

ממצאי המחקר הראו כי (1) לא נמצא קשר מובהק בין היכרות אישית מוקדמת של האגו המסייע עם התפקיד אותו מבצע בחילוף לבין טיב חילוף התפקידים שלו; (2) לא נמצא קשר בין יכולת למשחק תפקידים לבין טיב חילוף תפקידים; (3) נמצא שיפור בהערכת ביצוע חילוף התפקידים לאורך תהליך הלמידה והאימון בקרב המנחים והאגו מסייעים, אך לא בקרב הפרוטגוניסטים. המסקנות העולות מהממצאים הן: (1) פעולת האגו המסייע בתפקיד הניתן לו אינה מושפעת ישירות מהיכרות אישית (ביוגרפית) עם תפקיד; (2) לניסיון קודם במשחק תפקידים אין השפעה ישירה על טיב חילוף תפקידים; (3) תפקוד כאגו מסייע בחילוף תפקידים, וכן הנחיית חילוף תפקידים ניתנים ללמידה ואימון ומעלים את איכות החילוף. לעומתם, איכות החילוף של הפרוטגוניסט אינה מושפעת ישירות מתהליך הלמידה והאימון. כל אחת ממסקנות המחקר פותחת פתח להשערות על גורמים משפיעים אחרים, אותם ניתן יהיה לחקור בהמשך.

מילות מפתח: פסיכודרמה, חילוף תפקידים, משחק תפקידים, אגו מסייע, תפקיד, תהליך אימון.

טלי ויזר, דוא"ל: Tali.weiser@gmail.com